

دوره ۱۳۹۶

شماره: ۸۰۶	موضوع: تحلیلی بر وضع موجود و آتی صنعت فولاد و آرایه راهکاری برای تحریک تقاضای فولاد
تاریخ: ۱۳۹۶/۰۶/۱۳	
تهیه و تنظیم: دکتر اکبر سالمی	
توضیح اجمالی:	
صنعت فولاد به‌عنوان یکی از پنج صنعت برتر کشور، پیوندهای قوی با صنایعی مانند تولید خودرو، بخش ساختمان و ... دارد و به‌طور متوسط طی دوره ۹۳-۱۳۸۳ سهم ۱۶٫۷ درصدی از صادرات، ۸٫۵ درصدی از اشتغال و ۱۶٫۹ درصدی از ارزش افزوده کارگاه‌های صنعتی را به خود اختصاص داده است. بررسی وضع موجود و آتی این صنعت در ایران و جهان نشانگر: - کاهش تقاضای جهانی فولاد بخصوص از سوی چین (پیش بینی کاهش ۱۵ درصدی تقاضای فولاد چین در سال ۲۰۲۰ نسبت به تقاضای ۷۶۶ میلیون تن فولاد در سال ۲۰۱۳) بدلیل کاهش رونق اقتصاد جهانی در سال ۲۰۱۵ و عدم قطعیت در رابطه با چشم‌انداز اقتصاد چین و روند کاهشی قیمت‌ها در بازار کالاهای پایه؛ - افزایش شکاف میان ظرفیت تولید و مقدار تولید فولاد (شکاف ۲۲۸ میلیون تنی سال ۲۰۰۵ به ۷۴۳ میلیون تن در سال ۲۰۱۵ افزایش یافته است) و پیش‌بینی کاهش ۵ درصدی تولید فولاد چین (بزرگترین تولیدکننده و مصرف‌کننده جهانی فولاد) تا سال ۲۰۲۰؛ - محدود شدن بازارهای قابل دسترس برای ایران در نتیجه شکل‌گیری بازارهای منطقه‌ای (نظیر تشکیل اتحادیه آهن و فولاد عرب و یا عضویت ترکیه در اتحادیه گمرکی اروپا) و نیز ایجاد پیوندهای بلندمدت میان کشورهای تولیدکننده سنگ آهن و فولاد (مبادله سنگ آهن و فولاد بین استرالیا، نیوزلند و چین)؛ - کاهش تقاضای سنگ آهن ناشی از توسعه تولید چرخشی (Circular) و استفاده از آهن قراضه در تولید فولاد؛ - ظهور محصولات جایگزین (آلیاژها، کامپوزیت‌ها و مواد پلیمری) و سرمایه‌گذاری کشورهای پیشرو همچون ژاپن و آمریکا در زمینه تحقیق و توسعه برای تولید محصولات نوین فولادی؛ - سیاست‌های تعرفه‌ای و مالیاتی برخی کشورها در راستای حمایت از صنایع داخلی مانع از صادرات و کاهش تولید فولاد شده است؛ - کاهش تقاضای داخلی برای فولاد بدلیل کاهش درآمدهای نفتی، بودجه عمرانی و رکود حاکم بر بخش ساخت و ساز. نکات کلیدی: به‌منظور حداقل‌سازی زیان ناشی از مخاطرات برشمرده فوق، پیشنهادات زیر قابل آرایه است: - مشارکت فولادسازان در توسعه زیرساخت ریلی کشور با هدف گسترش زمینه‌های لازم برای تحریک تقاضای آتی بواسطه توسعه زیرساخت‌های ریلی و تجهیز ناوگان حمل ریلی از طریق انعقاد تفاهم‌نامه بین وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت راه و شهرسازی به‌شرح ذیل صورت پذیرد (براساس سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ می‌بایست ۲۵ هزار کیلومتر خطوط اصلی ریلی توسعه یابد که تحقق آن نیازمند سالانه ۱۵۰۰ کیلومتر خطوط ریلی معادل ۱۸۰ هزار تن ریل فولادی است. همچنین حدود نیمی از لکوموتیوهای ناوگان حمل و نقل ریلی کشور بیش از ۳۵ سال عمر دارد که مطابق با سند چشم‌انداز ریلی باید عمر متوسط ناوگان حمل و نقل ریلی به ۱۵ سال کاهش یابد)؛ - انعقاد قرارداد میان شرکت راه آهن، بانک عامل (برای تامین بخشی از هزینه‌های تولید فولاد) و سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی یا کنسرسیومی از کارخانجات فولادسازی برای تامین مقاطع و ورق‌های فولادی - انعقاد قرارداد میان شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران، بانک عامل، پیمانکاران اجرای خطوط ریلی و تولیدکنندگان لکوموتیو، واگن و تجهیزات. شایان توجه آنکه تولید فولاد مورد نیاز، مستلزم وجود منابع مالی قابل توجهی است که به تنهایی خارج از توان کارخانجات فولادسازی کشور است؛ لذا می‌بایست بخشی از هزینه‌های آن از طریق بانک عامل تامین شده و مابقی هزینه‌ها در قالب انتفاع از درآمدها و مزایای دوره بهره‌برداری پوشش داده شود. بانک عامل می‌تواند بخشی از هزینه‌ها را از طریق منابع بودجه‌ای وزارت راه و شهرسازی تامین کند و مابقی را از منابع مالی خود و در قالب انتفاع از درآمدهای بهره‌برداری تامین نماید.	

دیپلمات

از سوی دیگر با توجه به ظرفیت تولید ۵۵ میلیون تن و مصرف ۳۵ میلیون تن فولاد در افق ۱۴۰۴ که الزام صادرات ۲۰ میلیون تنی را به دنبال دارد، پیشنهاد می شود بخشی از محصولات فولادی تولید شده به منظور پایدارسازی بازارهای صادراتی به کشورهای تایلند، ایتالیا، تایوان، اسپانیا، مصر، اردن، هند، مراکش و بنگلادش و مقداری از آن نیز به منظور توسعه بازارهای آتی به کشورهای روسیه، آذربایجان، ارمنستان، گرجستان، اندونزی، مالزی، پرتغال، لهستان، ازبکستان و سوریه صادر شود.